

Asia: VN/36213/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi yhdyskuntarakentamislainsäädännön sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

1 luku Yleiset säännökset

Näkemyksenne luvusta 1

Autismiliitto pitää tärkeänä sitä, että lain eräänä yleisenä tavoitteena on yhdenvertaisten toimimismahdollisuuksien turvaaminen kaikille. Erittäin kannatettavaa on myös se, että hyvän elinympäristön käsite sisältää esteettömyyden.

Autismiliitto kannattaa yhdenvertaisten toimimismahdollisuuksien määritelmää 1 §:n perusteluissa, mutta ehdottaa siihen toimintakyvyn lisäämistä sekä lauseen loppuosan poistamista, jottei synny vaikutelmaa, että esteettömyyden toteutuminen riippuisi siinä mainituista tekijöistä kuten alueen käyttötarkoituksesta, topografiasta ja erityispiirteistä. YK:n vammaissopimuksen mukaan esteettömyys on ihmisoikeus.

Ehdotus määritelmän muotoiluksi:

Yhdenvertaisilla toimimismahdollisuuksilla tarkoitettaisiin sitä, että kaikilla ihmisillä olisi mahdollisimman samanlaiset mahdollisuudet liikkua ja käyttää palveluja riippumatta heidän taustastaan, iästään, sukupuolestaan, terveydentilastaan, toimintakyvystään, varallisuudestaan tai muista henkilökohtaisista ominaisuuksista.

2 luku Viranomaiset

Näkemyksenne luvusta 2

-

3 luku Suunnittelu

Näkemyksenne luvusta 3

Autismiliitto pitää hyvin tervetulleena sitä, että aluetta suunniteltaessa olisi edistettävä esteettömyyttä ja käytettävyyttä. On hienoa, että esteettömyys ymmärretään ja määritellään kokonaisvaltaisesti: Esteettömyys sisältää sekä fyysisen ympäristön ja aistiympäristön että sosiaalisen, psyykkisen ja kognitiivisen ympäristön toteuttamisen siten, että jokainen voi ominaisuuksistaan riippumatta toimia yhdenvertaisesti muiden kanssa.

Säännös korostaisi esteettömyyden ja käytettävyyden edistämistä suunnittelun lähtökohtana eri väestöryhmien yhdenvertaisuuden turvaamiseksi. Sillä toteutettaisiin YK:n vammaisyleissopimuksen esteettömyyttä koskevan 9 artiklan velvoitteita.

Suunnittelussa veloitettaisiin edistämään esteettömyyttä ja käytettävyyttä, muun muassa alueen mitoituksen, tasoerojen, opasteiden sekä varusteiden suunnittelussa. Tähän lauseeseen Autismiliitto ehdottaa lisättäväksi joitakin aistiesteettömyyden kannalta huomioitavia asioita, kuten ympäristön selkeyden, helpon hahmotettavuuden ja riittävät tummuuskontrastit. Myös meluntorjunta ja esteetön kuunteluympäristö ovat tärkeitä aistiesteettömyyden osatekijöitä, joiden toivoisi näkyvän ja niihin viitattavan myös tämän lain yhteydessä.

Kannatamme sitä, että velvoite esteettömyyden ja käytettävyyden edistämisestä koskisi myös jo rakennetun alueen peruskorjauksen suunnittelua. Velvoite rajoittuisi kuitenkin vain muutettavaan alueeseen ja tilanteisiin, joissa esteettömyyden ja käytettävyyden edistäminen olisi alueen käyttötarkoitus ja ominaisuudet huomioon ottaen tarkoituksenmukaista. Tämä lisäisi tulkinnanvaraisuutta ja vesittäisi säännöksen velvoittavuutta.

Autismiliitto pitää erittäin tärkeänä sitä, että esteettömyys ja käytettävyys olisivat pakollinen osa yleisen alueen suunnitelman sisältöä. Myös selostus, jossa kuvattaisiin sanallisesti muun muassa keskeiset tiedot valituista ratkaisuista sekä alueen esteettömyyden ja käytettävyyden toteutuminen eri väestöryhmien kannalta, on kannatettava. Esityksessä todetaan, että selostus helpottaisi yleisen alueen suunnitelman kokonaisuuden ymmärtämistä. Jotta tämä toteutuisi, selostuksessa käytetyn kielen tulisi olla selkeää yleiskieltä tai selkokieltä.

Kannatamme myös veloitetta suunnitelman koneluettavuuteen, mikä edistäisi erilaisten saavutettavuustyökalujen sekä lukemista ja ymmärtämistä helpottavien työkalujen käyttöä.

Kunnalla olisi velvollisuus järjestää yleisen alueen suunnittelu siten, että osallisilla olisi mahdollisuus osallistua valmisteluun, arvioida suunnitelman vaikutuksia ja lausua mielipiteensä asiasta. Tämän toteutumiseksi tarvitaan esteettömiä ja saavutettavia ratkaisuja ja monikanavaista viestintää. Vammaisneuvostoilla ja tarvittaessa laajemmin myös vammaisjärjestöillä tulee olla mahdollisuus osallistua valmisteluun ja olla kuultavana. On hyvä huomata, että vammaisneuvostoissa ei välttämättä ole kaikkien vammaisryhmien edustajia, esim. autismikirjon tai neurokirjon.

Autismiliitto pitää erittäin tärkeänä sitä, että valtioneuvostolle annettaisiin yleinen asetuksenantovaltuus, joka mahdollistaisi esteettömyysääntelyn kehittämisen tulevaisuudessa. Asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin yleisen alueen suunnittelun ja kunnossapidon vaatimuksista, erityisesti esteettömyyteen ja käytettävyyteen liittyvistä teknisistä vähimmäisvaatimuksista, jotka ovat olennaisia yhdenvertaisuuden varmistamiseksi eri väestöryhmille. Esteettömyys on tärkeää huomioida kokonaisvaltaisesti mm. neuro- ja aistiesteettömyys huomioiden. Autismiliitto toivoo, että lauseeseen "Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä esteettömyyden ja käytettävyyden edistämisestä alueen mitoituksen, tasoerojen, materiaalien, opasteiden sekä varusteiden suunnittelussa" lisättäisiin jotakin myös aistiesteettömyydestä kuten esim. kuten ympäristön selkeys, helppo hahmotettavuus ja riittävät tummuuskontrastit.

4 luku Rakentaminen

Näkemyksenne luvusta 4

-

Tulisiko katu- ja viheralueiden rakentamiselle asettaa määräaika, esimerkiksi 10 tai 15 vuotta yleisen alueen suunnitelman voimaan tulemisesta? Mitä vaikutuksia, etuja tai haittaa tällä olisi eri osapuolille? Esitysluonnoksessa ei ole asetettu tällaista määräaika.

En osaa sanoa

5 luku Yleisen alueen käyttöön luovuttaminen ja lakkaaminen

Näkemyksenne luvusta 5

-

6 luku Kunnossapito

Näkemyksenne luvusta 6

Autismiliitto kannattaa ehdotusta, että kunnalle säädettäisiin selvitys- ja toimenpidevelvoite, jos kunnan yleisellä alueella havaittaisiin esteettömyyden tai käytettävyyden puutteita. Havainto voisi tulla esimerkiksi kunnan työntekijältä tai asukkaalta. Tällöin kunnan tulisi selvittää miten esteettömyyttä tai käytettävyyttä voitaisiin edistää ja ryhtyä tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin. Velvoite esteettömyyden edistämiseksi olisi kuitenkin rajattu tilanteisiin, joissa esteettömyyden ja käytettävyyden parantaminen olisi alueen käyttötarkoitus ja ominaisuudet huomioon ottaen tarkoituksenmukaista. Tämä heikentäisi säännöksen velvoittavuutta ja lisäisi sen tulkinnanvaraisuutta.

7 luku Tekniset verkot

Näkemyksenne luvusta 7

-

Esitysluonnoksen luvussa 7 ehdotetaan säädettäväksi uusi lupamenettely teknisten verkkojen sijoittamiseen kunnan yleiselle alueelle. Tulisiko siirtyä uuteen lupamenettelyyn vai tulisiko teknisten verkkojen sijoittamisesta pysyä nykyisessä kuntakohtaisessa toimintatavassa? Lisätietoa vaihtoehtoista löydätte esitysluonnoksen luvuista 5 ja 7.

En osaa sanoa

8 luku Työ kadulla ja muulla yleisellä alueella

Näkemyksenne luvusta 8

-

Esitysluonnoksen luvussa 8 ehdotetaan säädettäväksi nykyisen ilmoitusmenettelyn rinnalle uusi lupamenettely kunnan yleisillä alueilla tapahtuville töille. Lisäksi ehdotetaan annettavaksi kunnalle oikeus laatia yleisiä alueita koskevat käyttömääräykset, oikeus siirtää työn aloitusajankohtaa ja oikeus kieltää työ. Mitä ajatuksia ehdotus herättää? Lisätietoa vaihtoehtoista löydätte esitysluonnoksen luvuista 5 ja 7.

Kannattamme uutta lupamenettelyä. Esteettömyys on tärkeää huomioida myös poikkeustilanteissa, jotta liikkuminen onnistuisi yhdenvertaisesti. Pidämme hyvänä sitä, että ilmoitus kunnan yleisellä alueella tehtävästä työstä sisältäisi mm. tilapäiset liikennejärjestelyt kaikki liikennemuodot ja esteettömyys huomioon ottaen. Tämä tarkoittaisi selkeää suunnitelmaa ja kuvausta siitä, miten jalankulku, pyöräily, autoliikenne ja joukkoliikenne järjestettäisiin esteettömästi, turvallisesti ja sujuvasti työn aikana ja eri työvaiheissa.

9 luku Hulevedet

Näkemyksenne luvusta 9

-

10 luku Maksut

Näkemyksenne luvusta 10

-

11 luku Pakkokeinot ja seuraamukset

Näkemyksenne luvusta 11

-

12 luku Erinäisiä säännöksiä

Näkemyksenne luvusta 12

-

13 luku Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Näkemyksenne luvusta 13

-

Vaikutusten arviointi

A. Luonnoksessa hallituksen esitykseksi on arvioitu alustavasti yhdyskuntarakentamislain vaikutuksia. Vaikutusten arvioinnin parantamiseksi on tärkeää saada palautetta siitä, miltä osin arvioinnissa on täydennystarpeita.

Millaisena pidätte luonnoksessa esitettyä vaikutusten arviointia kokonaisuutena?

Jossain määrin onnistuneena

B. Onko jossain vaikutusten arvioinnin osassa erityistä täydentämisen tarvetta?

-

C. Mihin itse näette yhdyskuntarakentamislain keskeisimpien vaikutusten kohdistuvan? Miten kuvailisitte keskeisimpiä vaikutuksia?

-

Muita näkemyksiä koko luonnoksesta hallituksen esitykseksi

Vapaa sana.

Autismiliitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi yhdyskuntarakentamislainsäädäntöä sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Autismiliitto kiittää siitä, että esteettömyys ja käytettävyys näkyvät esityksessä läpileikkaavasti toteuttaen lain tavoitetta yhdenvertaisten toimimismahdollisuuksien turvaamisesta eri väestöryhmille. Varjopuolena on, että esteettömyyttä ja käytettävyyttä koskeviin säännöksiin liittyy tulkinnanvaraisuutta, mikä saattaisi käytännössä joissakin tilanteissa vesittää niiden toteutumista.

Autismiliitto pitää erittäin tärkeänä valtioneuvostolle annettavaa asetuksenantovaltuutta, jolla voitaisiin säätää tarkemmin teknisistä vaatimuksista esteettömyyden ja käytettävyyden edistämiseksi. Esteettömyys on tärkeää huomioida kokonaisvaltaisesti mm. neuro- ja aistiesteettömyys huomioiden.

Valjakka Sari
Autismiliitto ry